

ሓደ ስጉምቲ ንቕድሚት ንሕብረትን ራህዋን ኤርትራውያን ኢትዮጵያውያን ተጋሩ

አባዲ አባይ

/e-mail: [abadiabay4@gmail.com/](mailto:abadiabay4@gmail.com)

መጻጠዊ

አብ ዞባ ቀርኒ አፍሪካ ሓደሽቲ ተርእዮታት ክረአዩ ምስ ምጅማር ተዛሚዱ ዝተፈላለዩ ፖለቲካዊ ሓሳባትን አማራጮታትን ክቀላቐሉ ጀሚርኩም አለዉ። እቲ እንተይጎበዘ ዝኣረገ እናተብሃለ ዝፅዕ መንግስቲ ኤርትራ ካብ ህዝቢ ተነጺሉ ኣብ ማእኸላይ ምብራቕ ካብ ዝርከባ ሃገራት ኣያ ክደሊ ፀግርግር ምባሉ ሓደ ተርእዮ እዩ። መንግስቲ ኤርትራ ብተደጋጋሚ ኣብ ውሽጢ ጉዳይ ኢትዮጵያ ኢዱ እናሰደደ ክዘርግ ምክኣሉን ዓቕሊ መንግስትን ህዝብታት ኢትዮጵያን ይፅንቐኹ ምህላው እቲ ኣይኩናት ኣይሰላም ዝግሰሎ ርክብ ክልቲኦን ሃገራት ብቲ ሓደ ወይ ብቲ ካሊእ መዕረፊ ክረክብ ኣለዎ ዝብል ድፊኢት ምህላው ኣብ ንሮና ዘሎ ካሊእ ተርእዮ እዩ። ውሽጠዊ ፀገማትን ቅልውላውን ኤርትራ ካብ እዋን ናብ እዋን ይጋደድ ምህላው ዝተገዘቡ ፖለቲካዊ ሓይልታትን ውልቀ ሰባትን ኤርትራ መንግስቲ ኤርትራ ከምዝውድቑ ርዳኢ ጌሮም ዝተፈላለዩ ንታ ሃገር የድሕን እዩ ዝበልዎ መፍትሕታት የቕርቡ ኣለዉ።

እቶም አማራጮታት ሓደ ምምስራት ሃገረ ትግራይ ትግርኛ፣ ብኮንፊደሬሽን ኤርትራ ምስ ኢትዮጵያ ምጥማር፣ ብፌደራሽን ኤርትራ ምስ ኢትዮጵያ ምሕባር፣ ከምቲ ናይ ቀደም እንግሊዛውያን አቕሪቦም ዝነበሩ ኤርትራ ናብ ሱዳንን ኢትዮጵያን ክትምቀል ኣለዋ ዝብልን ኤርትራ ንሻዕብያ ኣግሊሳ ሃገር ኮይና ክትቕፅል ኣለዋ ዝብሉን ይርከብዎም።

ንሃገሮም ዘርብሕ ዘየዳግም መፍትሒ ምውሳድን ዘይምውሳድን ኣብ ኢድ ፖለቲካዊ ሓይልታትን ህዝብታትን ኤርትራ ከምዘሎን ብኣኣቶም ከምዝውሰንን ፉሉጥ እዩ። ኮይኑ ግና ሃለዋት ተጋሩ ኢትዮጵያውያን ኤርትራውያን ዝተኣሳሰረ ስለዝኾነ ብኣቃልቦ ክንከታተሎን ንኩሉትና ዘርብሕ መፍትሒ ክወስዱ ምድጋፍ ሓላፍነትና ጥራሕ ዘይኾነ ከምውራይና ክንሪኦ ግድነት እዩ። ኣብዚ ቀረባ እዋን ክዝረብ ዘይድፈር ዝነበረ ወይ ድማ ትግራይ ትግርኛ ናይ ህወሓት መርገዒ ንምግባር ዝፈተን ዝነበረ ጉዳይ ብድፍረት ዘልዕሉ ኤርትራውያን ኣሕዋትና ከም ኣማራጺ ናብ መድረክ ከምዓእዎ ጀሚርኩም ኣለዉ። እታ ጥንታዊት መበቆል ደቂ ሰባት ዝኾነት ብሄረ ትግራይ ትበሃል ንቲ ሕዚ ሃገረ ኤርትራ ዝበሃል ዘሎ ሃገርን ኣብ ኢትዮጵያ እትርከብ ክልል ትግራይን ዘጠቃለለት ዓዲ እያ ኔራ። ኣብ ትግራይ ዘለው ተጋሩን ኣብ ኤርትራ ዘለው ተጋሩን ሓደ እዮም። እቶም ትግርኛ ተዛረብቲ ጥራሕ ዘይኮኑስ ኣብ ትግራይ ዘሎ ሳሆን ኤርትራ ዘሎ ሳሆን ሓደ እዮም። ኣብ ትግራይ ዘሎ ኩናማን ኣብ ኤርትራ ዘሎ ኩናማን ሓደ እዮም። ካልኦት ብሄረ-ሰባት እውን ከምኡ። ቀንዲ ትኹረት እዚ ሓፂር ፅሑፍ ኣብቶም ምስ ሕብረት ዝተኣሳሰሩ ኣማራጮታትን ንዘላቂ ስኒት ክውሰዱ ዝግበኡም ጉዳያትን ዘትኾረ እዩ። ከም ኣረዳድኣ እዚ ፀሓፊ ሕብረት ኤርትራውያን ምስ

ኢትዮጵያውያን አሕዋቶም እቲ ዝበለፀ ኣማራጺ እዩ ካብ ዝብል እምነት ዝብገስ እዩ። ኤርትራውያን አሕዋት ንዚ ንምይይጥ ዝቐረበ ውልቃዊ ርኢቶን ሓሳብን ተገንዚቦም ንዝህቡዎ ነቐፌታን ርኢቶን ክቅበል ሙሉእ ድልውነት ከምዘለኒ ክሕብር ይፈቱ። ኣብ ኤርትራ ኣፈላላይ ሓሳብ ብሓሳብ ምውቃዕ ኣፀቢቐ ኣብ ዝተዳኸመሉ እዋን ከምዘይ ዝበለ ሓሳብ ምቕራብ ክንደይ ሱማሱም ከምዝወፃ ፍሉጥ እዩ። ዋላ እንተመረረ ሓቂ ምዝራብን ምቕባልን ግድን ስለዝኮነ ከምዝስዕብ የቐርቦ ኣለኹ። ሰናይ ንባብ!

1. ብሄራዊ መንነት ተጋሩ ዝርከበሉ ብርኪ

ብሄራዊ መንነት ሓደ ህዝቢ ኣብ ግዜን ቦታን ዝህነፅ ኾይኑ ዝተናወሐ መስርሕ ዝሓትት ከይድን ውፅኢትን ምዃኑ ይእመን። እዚ ንሓደ ብሄራዊ መንነት ንምህናዕ ክልተ ነገራት ወሰንቲ ምዃኖም ምሁራት ዝስመዕምዕሉ እዩ። እቲ ሓደ ወድዓዊ ክውንነት /Objective value/ እንትኸውን እቲ ካልኣይ ባዕላዊ ኣመካኸታ ንቲ ክውንነት እዩ /Subjective value/። ወድዓዊ ክውንነት ንብሎም ባህሊ፣ ሃይማኖት፣ ኣነባብራ ፣ ኣመጋግባ ፣ ጂኦግራፊያዊ ኣቀማምጣ ፣ ዝተኣሳሰረ ታሪኽናን ህልውናን ሓደ ዓይነት ስነ-ልቦናን ወዘተ ዘጠቓልል እዩ። ርእሲ መረብን ትሕቲ መረብን ዝነብር ትግራዊ ሓደ ዓይነት ባህልን ኣመጋግባ፣ ዝተኣሳሰረ ኣቀማምጣን ናይ ኣሸሓት ዓመታት ታሪኽ ዘለዎ ህዝቢ እዩ። ብስነ-ልቦና እውን ሓደ እዩ። ስለዚ ንቲ ወሳኒ ዝኾነ ወድዓዊ ክውንነት ተማሊኡ ኣሎ። ንቶም ባህልና ታሪኽናን ዘለና ኣመላኻክታ ግን ኣፀቢቁ እዩ ተዛቢዑ ዘሎ። ኣብ ምድሪ ሓማሴን ዝነብር ህዝቢ ንባዕሉ ፍልይ ዝበለ ከምዝኾነ ይቆፅር። እቶም ኣብ ልዕሊ መረብ ዝነበሩ ተጋሩ ንቶም ኣብ ትሕቲ መረብ ዘለዉ ተጋሩ ሓደሻብ ይጭቁንዎ ከምዝነበሩ ንኖት ጌሩ ይወስድ፣ ካሊእ ግዜ ካብኡ ትሕት ዝበሉ ጌሩ ናይ ምርኣይ ዝንባለ ኣለዎ። ብኻሊእ ገፅ እቲ ኣብ ትሕቲ መረብ ዝነብር ትግራዊ ንቶም ልዕሊ መረብ ዝነበሩ ኣሕዋቱ መንነቶም ዝኸሓዱን ንባዕሎም ካብ ዘለዎም ዝተጋደ ግምት ናይ መንነት ቅልውላውን ከምዘለዎም ጌሩ ይርኢ፣ ንትግራውይነት ክብሪ ካብ ዘይምሃብ ዝተጋደ ውሳኔ ዝውስኑ ተጋሩ ጌሩ ይወስድም። ንኤርትራውያን ኣብ ሃዞም ዘሎ ዝብእን ኣብ እገላ ዘሎ ዝብእን ሓደ ምዃኖም ንምርዳእ ክሳብ ዝኣብዮም ዝተዛበዐ ኣመላኻክታ ከምዘለዎም ይውሰድ። እዚ ዝተዛበዐ ኣመላኻክታ ብቶም ንመንነት ተጋሩ ንምጥፋእ ዝሃቀኑ ፋሽሽቲ ጣልያን ሃፀይ ምኒሊክ ዝተሃንደሰን ንዓዓቶም ዝጠቐም ኣረኣኢያ ምኻኑ ተፈሊጡ ብእዋኑ ቃልሲ ኣይተገበረሉን። እቲ ኣረኣኢያ ንሓድነት ተጋሩ ዝብትን ንገዛእትን ክገዝኡ ዝደልዮ ዝጠቐም ሓሳብ እናሃለወ ኣብ ክልቲኡ ወገን ዘሎ ህዝቢ ክሳብ ሎሚ ዘይጠቐም ናይ እንዳማቱ ኣረኣኢያ ተሸኪሙ ይነብር ኣሎ።

እዚ ካብ ኦሪት ጀሚርና ዝሃነፀናዮ መንነት ትግራይን ተጋሩን ድሕሪ ሞት ሃፀይ ዮውሃንስ ኣብ ዝሓለፈ ልዕሊ ሓደ ሚኢቲ ዓመታት ብዝተፈጠረ ጉጉያት ኣመላኻክታ ንምፍራሱ ብዙሕ ተሰሪሑ እዩ። ኣብ ዕጥቃዊ ቃልሲ ምስ ኩሎም ጎደሎታቱ ኣብ ሞንጎ ቃልሲ ህዝቢ ትግራይን ሓማሴንን ብዝነበረ ምድግጋፍ ፅቡቕ ምዕባለታት ኣርእዩ ኔሩ እዩ። መሰልን ልምዓትን ህዝቢ መረብ ምላሽ ምኸባር ዘይከኣለ ሻዕብያ ሃደይ መዳይ ኢሉ ብዝወለዎ ኹናት እቲ ምጥንኻር ጀሚሩ ዝነበረ ሓድነት እንደገና ንድሕሪት መሊስዎ እዩ።

እቲ ጉዳይ ተጋሩ ኣብ ሓደ ሃገር ወይ ብሄር ይኹኑ ኣይኹኑ ኣይኮነን እቲ ዋና ጉዳይ ክኸውን ዘለዎ። ኣብ ኤርትራ ዝነበሩ ዘለው ተጋሩ ንምጥፋእ ዝሃቀነ መወዳእትኡ ኣብ ትግራይ ዘለው ተጋሩ ዘጥፍእ ምዃኑ ሓበራዊ ሃለዎትን ጥቕምን ከምዘለና ምርዳእን ዘይምርዳእን እዩ እቲ ኣውራ ጉዳይ። ህልውና ትግራይን ኤርትራን ሓደ ካብቲ ሓደ ነጻልካ ምርዳይ ከምዘይከአልን ምፍላጥን ዘይምፍላጥን እዩ ውሽጡ-ምሽጥር ናይቲ ጉዳይ። ንዙይ ኣብ ግምት ኣእቲኻ ሓቢርካ ምስራሕን ዘይምስራሕን እዩ ዋና ቁም-ነገር ናይቲ ዋኒን። **ኣብ ምጥንኻርን ምድልዳልን መንነት ተጋሩ ዓብዪ ፀገም ኮይኑ ዝርከብ ካብቲ ህዝብን ዘኹርዕ ባህላዊ መንነት ንላዕሊ ንግሉዝ ነገር ምፍታውን ቀዳምነት ምርዳይን እዩ።** እቲ ኣብ ትግራይ ዝነበር ትግራዊ ምስ ሃገር ኤርትራ ምብኣሱ ቀዳምነት ይተርፈኒ ኢሉ ዝሓስቦ ናይ ባሕሪ ወደብ እዩ። ውደብ እንተኸልኡና ጣፍ፣ ቡና፣ ዕዳጋ ክንኸልኦም ኢና ኢሉ ተፈጥሮ ሃፍቲ ምስ ተፈጥሮ ሃፍቲ እዩ ከወራርድ ዝዕዕር። ካብቲ ወደብ ንዓቕብ ንዘመናት ዘኹርዕ ባህልን መንነት ዘለዎም ኣሕዋቱ ካብ ጎኑ ምፍላዮም ቀዳምነት ኣይህበን። ብካሊእ እቲ ኣብ ኤርትራ ዘሎ ትግራዊ ካብ ትግራይ ካልኦት ክፍልታት ኢትዮጵያ ክመዕእ ዝነበረ ጣፍ፣ ቡና፣ መዓርን ምክትን እምበር ካብ ኦሪታዊ መቐለይን መንነታይን ካብ ኣግኣዝያን ይፍለ ኣለኹ ኢሉ ኣይሓስብን። ብእንፃሩ ወደብ ኣለኒ፣ ባሕሪ ኣለኒ፣ ምህላውን ዘይምህላውን ዘይተረጋገፀ ነዳዲ፣ እንተሃልዩ እውን መጠኑ ዘይፍለጥ ነዳዲ ኣለኒ ኢሉ እናቆፀረ ግሉዝ ብግሉዝ ገቢጡ ሒሳብ ይጻው። እቲ ቀንዲ መሰረት ምዕባለ ሰብን ወዲ ሰብን ምዃኑ እናተዘንገዐ ፣ ንወዲ ሰብን ንሓደ ህዝብን ኣድሚዲ ምዕባለ ከምዕእ ዝገብሮ ናይ ባዕሉ ባህላዊ ክብርታትን መንነትን ምዃኑ እናተረሰዐ ይኸይድ ኣሎ። ከምዙይ ዝበለ ዝተዛበዐ ኣከይዳ ስለዘሎ ኤርትራ ብዘይካና ሃገር ኾይና ኣይትቐፀልን ዝብል ኣብ መቐለ ይውጋዕ። ኣብ ኣስመራ ድማ ወደብ ሰለዘይብሎም ብጥሚት ተጻዕኖም ክሞቱ እዮም እናተብሃለ ወጃዕ ይበሃል። ኢትዮጵያ ብዘይካ ኤርትራ ኣይትህልውን ይበሃል። ኤርትራን ኢትዮጵያን ተፈላልዮን ክነብራ ከምዝኸእላ ቅድም ክብል ኣብ እዋን ጣልያን እንግሊዝን እንትድሕር ኣብ እዋን ሻዕብያን ኢህወደግን ብተግባር ተረጋጊፁ እዩ። ከዛርብ እንተኾይኑ እቲ ናብራ ከመይ ዝበለ እዩ እቲ መነባብሮ እንታይ ይመስል ዝብል እንተርኢና ዝበለፀ ይኸውን። ንዚ ሓቂ ንምርዳእ ድኻን ሃፍታምን ተንኒዖም ዝተባሃልዎ ንርኣ። ሓደ ድኻን ሃፍታምን ይናፈጡ እሞ እቲ ድኻ ንቲ ሃፍታም ኣንታ ሓወይ ሃፍተምካ ደኸና ኩልና ሓንቲ ጣይታ ኢና በሊዕና ንሓድር ብዙሕ ኣይትኹራዕ ይብሎ እሞ እቲ ሃፍታም ኣንታ ሓወይ ኣይተዛርበና እታ ፀብሓ ኸ? በሎ ይበሃል ኣብ መንጎ ድኻን ሃፍታን ዘሎ ኣፈላላይ ኣብ ዓይነት ፀብሒ እምበር ኣብ መጠን እቲ ጣይታ ኣይኮነን ማለት እዩ። እቲ ንኤርትራን ንተጋሩን ዝመቀረ ናብራ መኒኡ ዝብል ጉዳይ እዩ ዝኸውን እቲ መከራኸሪ እምበር ኩላትና ነንበይንና ክነብር ንኸእል ኢና። ቅድሚ ናይ ኤርትራን ኢትዮጵያን ሃለዎት ቀዲሙ ዝህሰ ዘሎ ግን መንነትን ሓቢርካ ናይ ምንባርን ምምዕባልን ዕድል ተጋሩ እዩ። ቀዲሙ ዝመክንን ዝጉሰን ዘሎ ሓቢርካ ካብ ውሽጥን ደገን ንዝመፀ ከፋፊሎም ክወቕዑና ዝደልዩ ፀላእቲ ናይ ምምካት ዓቕሚ ተጋሩ እዩ። ኣብ ኤርትራ ዘሎ ሃፍቲ ተፈጥሮ ምስ ፃዕራም ህዝቢ ኤርትራ እንትወዳደር ኣብዙይ እቶ ዘይበሃል እዩ። ኣብ ትግራይ ዘሎ ተፈጥሮ ሃፍቲ

ምስቲ መንነትን ክብሩን ሓልዩ ንዘመናት ዝገዛዘን ህዝብን ባህልን እንትነፃፀር ኣብ ቁፅሪ ዘይኣቱ እዩ። **ህዝብን ሰብን ነኽብር ንሱ እዩ ዝለግል ሃፍትና።** ፀሓይ ጉንቦት ዘይሓለፈን ጊባራታት ኣሓ ወይ ከፍቲ ሒዝካ ኣነ እየ ሃፍታም ኣነ እባ ይበልፅ ምባል ናይ ክልተ ዘይተምሃሩን ተመክሮ ዘይብሎም ሓለውቲ ከፍቲ መነሓንሒ እንበር ናይ ሓደ ረብሓን መንነትን ዘለዎም ኣብ ልዕልን ትሕትን መረብ ዝነበሩ ተጋሩ መነፃፀርን መወዳደርን ክኸውን ኣይኸእልን።

ኣብ ብሄራዊ መንነት ትግራይ ትግርኛ ዘሎ ካሊእ ፀገም ስነ-ልቦናን ወይ ድማ ላህጃ ቋንቋ ትግርኛ መሰረት ጌርካ ቅድሚትን ድሕሪትን እናበልካ ንኸባቢታት ክትሰርዕ ምፍታን እዩ። ኣብ ወልቃይት ዘሎ ላህጃ ፣ ኣብ ሓማሴን ዘሎ ስነ-ልቦናን ፣ ኣብ ራያ ዘሎ ኣዘራርባን ኣብ ክሊ ትግርኛ ኸይኑ ዘሎ ፍልልይ ከምዝኮነ ፉሉጥ እዩ። ንሓንቲ ዓይነት እኸሊ ዝተፈላለዩ ኣፀዋወዓ ኣለዎ ኣብ እተፈላለዩ ከባቢታት። ኣብ ሓማሴን ዕፉን ፣ ኣብ ወልቃይት እሪፍ ፣ ኣብ ዓድዋ ምሸባሕሪ ፣ ኣብ ራያ ማሸላ ባሕሪ ይበሃል። እዙይ ንመኒኡ ፅቡቅ መኒኡ ሕማቕ ክትብል ትኸእል? እዙይ ምስ ኣብ ዘበነ መሳፍንቲ ዝተፈጠረ ኣውራጃውነት ንሕና ሓማሴን ኢና ንሕና ሴራዮ ኢና ዝብል ኣብ ልዕሊ መረብ ምላሽ ዘሎን ኣብ ትግራይ ድማ ንሕና ዓጋመ ኢና ንሕና ክልተ ኣውላዕሎ ኢና ዝብል ከፋፊልካ ናይ ምግባእ ኣተሓሳስባ ዝተሓሳስር እዩ። ኣውራጃውነት ሓደ ንቲ ካልእ ስምን ቅፅል ስምን እናወፀኦ ክተፋነን ዝገብር ኣብ ሞንጎ ሓደ ህዝብን ባህልን ዝተፈላለዩ ሓፀራትን ገርገራታትን ብምቕማጥ ዝፈላሊ መንቀርሳ እዩ። ኣብ ዝኾነ ይኹን ኣውራጃ ይሃሉን ይወለድን ትግራዊ እዩ። ዝተፈላለዩ ላህጃ ጌሩ ይዛረብ እምበር እቲ ቋንቋ ትግርኛ እዩ። እዙይ ኣብ ኩሉ ቋንቋ ዘሎ ኣፈላላይ እዩ ኣብ ትግርኛ ጥራሕ ዝተርኣየ ኣይኮነን። **ትግርኛ ወዲ ኣሚንን ወዲ ወሰንን የብሉን።** እተን ኣውራጃታት ኩለን ናይ ሙሉእ ህዝቢ ትግራይ ዓፅሚ ዝተኸሰኸሰለን ደም ዝፈሰሰለን መሬት ትግራይ ትግርኛ እየን። **ኣውራጃነትን ከባብነትን ብወዲ ከባቢኻ መስፍንን ጉተና ህድሞን ክትምራሕ ዝፈቕድ ዓቕሚ ሓደ ብሄራዊ መንነት ኣዳኪሙ ንናይ ደገ ጥቅዓት ዘቃልፅ ኣሚኬላ እዩ።** ጀርመናውያን ብፈረንሳይን ክወረሩን ክንብርከኹን ዝገበርዎ ብኣውራጃውነትን ተኸፋፊሎም ብመሳፍንቲ ይግዝኡ ስለዝነበሩ እዮም ሓደ መንነት እናሃለዎም ከፋፊሉ ከጥቀዎም ዝኸኣሉ። ንሕና ድሕሪ ሃፀይ ዮውሃንስ ብገዛእቲ ደርብታት ኣምሓራ ክንዕብለል ዝገበረና በቢኸባቢኡ ዝነበሩ መሳፍንቲ ገሊኦም ንጣልያን ገሊኦም ንምኒልክ ንምፍታው ከቀባጥሩ እዮም ንዓሰርተታት ዓመታት ኣደዳ ኩናትን ዓፀቦን ክንኸውን ዝተፈረደና። ቀዳማይ ፊልዮምና ካልኣይ ኣዋቂዎምና ንሳልሳይ ግዜ ዕድል ክንህበዎ የብልናን። ኣጉል ኒሕ፣ ፀርፊ፣ ኣሽሙርን ምሽምጣጥን ስምዒት መተንፈሲ ክኸውን ይኸእል እዩ። ካብኡ ሓለፉ እንተዘይበላዕኹ ኣየፍሰስኩን ዶ በለት ደርሆ እዩ ዝኸውን። እዞም ነኒባዕልና ዘናኸሱን ዘተፋኑኑን ኣረኣእያታት ዕላማን ረብሓን ትግራይ ትግርኛ ዘኸብሩ ፖለቲካ እስትራቴጅን ስልትን ስለዘይኮኑ ንሰብ ዋና ንሃቦም ንሕና ንፃና ዝጠቅም መንገዲ ሒዝና ንመርኽ። ቀዲልና ከመይ ንሓብር ዝብል ንርኣ።

2. ሕብረት ትግራይ ትግርኛን ተጋሩን ብከመይ ይረጋገፅ

ሕብረት ተጋሩን ዳግመ ምውዳብ ትግራይ ትግርኛ አድላዩ እዩ። ሓደ እዞም ህዝብታት ሓበራዊ ባህሎምን መንነቶም ዓቕቦም ክኸዱን ካብ ናይ ምዕራባውያን ናይ ባህሊ ወራር ክከላኸሉ ስለዝሕግዞም እዩ። ኣብዛ ንነብረላና ዓለም ብሓደ ኮይንካ ምጥቓዕን ምንጭብጫብን ተሰማዕነቱ ኣፀቢቐ ስለዝፈላለ ሕብረት አድላዩ ይገብር። ሃለዎትን ቀፃሊ ምዕባለን ተጋሩ ኤርትራውያንን ኢትዮጵያውያንን ሓደ ካብቲ ካሊእ ነጻልካ ምርኣይ ስለዘይከኣል ምእንተ ቐፃልነት ባህልን መንነትን ህዝብና ሕብረት እዋናዊ ጠለብ እዩ። ኣብ ታሪኽና ካብ ደገ ዝመፁ ፀላእቲ ንቲ ሓደ ወቐቶም ንቲ ካሊእ ገዲፎሞ ኣይፈልጡን። ብተወሳኺ ኣብዛ ዘለና ዓለም ይኹን ብፍላይ ኣፍሪካን ቀርኒ ኣፍሪካን ሓይሊ ዝሓዘ ዝነብረሉ ሓይሊ ዘይብሉ ክነብረሉ ዘይኸእል መዋእል ስለዘለና ከም ንሕብረትና ዝደፍኡ ምኽንያታት ጌርካ ክውሰዱ ይግባእ። ሓይልን ዓቕም ሓደ ዓድን ህዝብን ዝውሰን ድማ ብዝህልዎ ኢኮኖሚያዊ ዓቕሚ ብምጅኑ ርዱእ ጌርካ ሓቢርካ ምንባር ተመራፅን ቀዳምንት ዝውሃቦ እዩ። ሕብረትን ብሓደ ምንባር ይብልፅ ካብ በልና ቐፂሊ ዝመፅእ ሕቶ ንዚ ድሌት ክውን ንምግባር ዘኸእሉ ባዕላውን ወድዓውን ኩነታት ኣሎ ድዩ? ንዚ ከቢድ ዕማምን ውራይን ንምፍፃም ካብ ድሌት ባህግን ሓሊፉ ነገራዊ ዓቕሚ ኣለና ዶ? ዝበሉ ጉዳይ ብጉዳይ ምርኣይ የድሊ። ኣብ ትግራይን ኤርትራን ዘለው ህዝብታት፣ ብባህሊ፣ ብቋንቋ፣ ብታሪኽን ዘርኣዊ ሓረግን ስነ-ልቦና፣ ብሃይማኖት ሓደን ብዘይብተኸ ማሕበራዊ ክብርታትን ዘላቐ ረብሓ ዝተኣሳሰሩን እዮም። እዞም ንዘበናት ዝፀንሑን ዘለውን መንነት ሓደ ህዝቢ ዝውስኑ ክውንነት ኣለዉ እዮም። ህዝቢ ኤርትራ ቀንዲ ፀላኢኻ ወያነን ተጋሩን እዮም ዝብል ናይ ሻዕብያ ኅስጋስን ምብርባርን ንጎኒ ገዲፉ ንትግራይ ሰጊሩ ዕቕባ ምሕታቱ ሓደ መርኣያ ናይቲ ምትእስሳር እዩ። ስለዚ እቲ ንሕብረትና ዝውስን ሓበራዊ መንነትና ኣብ ቦትኡ ስለዘሎ እቲ ወሳኒ ቅድመ-ኩነት ተማሊኡ ኣሎ ኢልካ ኣፍካ መሊእኻ ምዝራብ ይከኣል እዩ። እቲ ከዘራርብ ዝኸእል ንቲ ክውንነት ኣሎ ኢልካ ምቕባል ሓደ ስጉምቲ ንቕድሚት እኳ እንተኾነ ንዙይ መሪሑ ዘዕውት ሓይሊ ኣሎ ዶ ዝብል እዩ። ኣብ ኤርትራ ንዙይ ዝመርሕን ዘተሓባብርን ዝተወደበ ዲሞክራሲያዊ ሓይሊ ኣሎ ንምባል ኣየድፍርን። እቲ ኣብ ኢትዮጵያ ዘሎ ዲሞክራሲያዊ ሓይሊ ሰማዒ የንሊይን ኢሉ ንዚ ዓብዩ ሓበራዊ ውራይ ንኤርትራውያን ገዲፍዎ ዝርከብ ገዛ-ዕዮ ኾይኑ ይርከብ። እቲ ተስፋ ዝህብ ዋላ ብውልቀ ሰባት ይኹን እዚ ማዕባላይን ዓባዩን ሓሳብ ኣብ ቀረባ እዋን ብግልፂ ክልዓል ጀሚሩ ምህላዉ እዩ። ንዚ ክውንነት እዙይ ምቕባል ንቲ ጥንታውን ኦሪታውን መበቐል ዘለዎ ህዝቢ ኤርትራ ወዲ 60 ዓመት ጌይሮም ንምቕራብ ዝፈትኑ ዘለው ኤርትራውያን ኣፎም ዘትሕዝ እዩ። ብካሊእ ወገን ንቶም ኩሉ ግዜ ንተጋሩ ከፋፊልካን ንሰንሳቶም ኣባኢስካ እዮም ዝግዝኡ ኢሎም ካብ ርእሰይና ክውርዱ ዘይደልዩ ትምክሕተኛታት ሽምጦም ከምዝቐርፅ ግሁድ እዩ። እዞም ሓደ ዓይነት ባህልን ረብሓን ዘለዎም ህዝብታት ክሓብሩ ኣለዎም ዝብል ብጣግሚ ዝድገፍ እዩ። ንሕብረት ተጋሩን ዘላቐ ውሕስናን ይጠቕም ተባሂሎም ብኤርትራውያን ቁፅሪ ሓደ ዝርቋሕ ዘሎ ኣማራጺ ዳግመ-ምውዳብ ትግራይ ትግርኛ እዩ። እዚ ሕርያ እዙይ ክብድ ዝብል እኳ እንተኾነ ክኾነሉ ዝኸእል ዕድልን ባይታን ከምዘሎ ፈሊጥና ክንሰርሐሉ ይግባእ። ኣብ ኤርትራ

ንዙይ ዘተሓባብር ሓይሊ ክውደብ ኣለዎ። ፋሕ ብትን ኢልካ ዘመን ብዝፈጠሮ ቴክኖሎጂ ዝስመዐካ ምዝራብ ጥራሕ ዘይኾነስ ንዚ ሃገራዊ ረብሓ ተግባራዊ ንምግባር ኩሎም ዲሞክራሲያውያን ብመንፅር እዙይ ኩለ-መዳይ ቃልሲ ክገብሩ ኣለዎም። ኣብ ኢትዮጵያ ዘሎ ዲሞክራሲያዊ ሓይሊ እውን ንመሰል ርእሰ ውሳኔ ህዝቢ ኤርትራ እንተይተዳፈኡ ንሓበራዊ ምሕዝነት ጥራሕ ዘይኾነስ ንሕብረት እውን ዓሊሙ ክሰርሕ ኣለዎ። ከምዙይ ዝበለ ናይ ኣተሓሳስባ ለውጢን ናይ ፖሊሲ ለውጢ ብክልቲኡ ወገን እንተሃልዩ ሕብረት ትግራይ ትግርኛ ይከኣል እዩ። እቲ ክኸውን ዝኸእል ዝበለፀ ኣማራጺ እውን እዙይ እዩ።

ዳግመ ምጥንኻር ተጋሩን ትግራይ ትግርኛ ቅቡል እንተጌርና ከመይ ንፊፅሞ ዝብል ካሊእ ፖለቲካዊ ንቕሓትን ታሪኻዊ መንቀልታት እቲ ፍልልይ ብብስለት ምድህሳስን ምምላስን ከድልዩና እዩ። ኣብ ምምላስን ምውዳብን ትግራይ ትግርኛ ክምለሱ ዘለዎም ሞኒናት ኣለዉ። ብግልጺ ክንፀሩን ክምለሱን ካብ ዘለዎም ንዞም ዝስዕቡ ጉዳያት ንርእ። ካፍቶም ክምለሱ ዝገበኦም ተኳሳሕቲ ዛዕባታት ሓደ መን ናብ መን ትመለስ? ዝብል እዩ። እቲ ምምላስ ከመይ ይኹን ዝብል ዓበዩ ጉዳይ ኣብ ቅድመይና ተደቂኑ ኣሎ። እታ ሐዘ ኣካል ሓዳሽን ዲሞክራሲያዊትን ኢትዮጵያ ኾይና መሪሕ ግደ ትግወት ዘላ ብሄር ትግራይን ኣብ ኣፍ ደገ ምብትታን እትርከብ ኤርትራን ክልቲኣን ክሓብራ እንተለዋ ትግራይ ድያ ኣብ ትሕቲ ኤርትራ ኔራስ ኣምሓሩ ወሲዶማ? ወይ ኤርትራ እያ ኣብ ትሕቲ ትግራይ ኔራ ብተንኮል ሚኒሊክን ጣልያን ተነጺላ? ዝብል ክምለስ ኣለዎ። ኣነ ብዝፈልጦም ታሪኻዊ መርተዖታት ኤርትራ እያ ኣብ ትሕቲ ትግራይ ኔራ። ስለዚ ቅድሚ ምስ ኢትዮጵያ ከመይ ትቕፅል ዝብል ሕቶ ምምላስና ኤርትራ ዝበሃል ደሓር ዝባቕል ስለዝኮነ ክልል ትግራይን ኤርትራን ሓዊስካ ትግራይ ክበሃላ ኣለወን። ንበይንኻ ምንፃል ዘየዋፅእ ምኃኑ፤ ብተግባር ከምዘይጠቅምን እቲ ዝበለፀ ምርጫ ዘይምኃኑን ተራእዩ እኳ እንተኾነ ንበይና ትኹን እንተይልና ሃገረ ትግራይ ተባሂላ ክትስየም ምስ ኢትዮጵያ እንተኾይና ክልል ትግራይ ክትበሃል #ኤርትራውያን; ኣሕዋትና ክቕበሉ ኣለዎም። እዙይ ኣነ ዘብቆልክዎ ሓሳብ ኣይኮነን። ናይ ዓበይቲ ተጋሩ ዝነበረን ዘሎን ሓሳብ እዩ። **እዚ ሓሳብ እዙይ ናይቶም መራሒ ሳውራ ተገሮም ዝውሰዱ ኣቦና ወልደአብ ወልደማርያም ሓሳብ እውን እዩ ኔሩ። መፃኢ ዕድል ኤርትራ ንምውሳን ኣብ ከባቢ 30ታት ኣብ ዝነበረ ክርክር ምስ ኢትዮጵያ ክንሓብር እንተኾይና ንቐደም ተጋሩ ኣሕዋትና ምሳና ክኾኑ ኣለዎም። ንበይትና ንነፅል እንተይልና እውን ብሓባር ክኸውን ኣለዎ ዝብል መርገፂ እዩ ኔርዎም። እቲ ቀዳማይ ሕርያ ድማ ተጋሩ ኣሕዋትና ምሳና ተፀንቢሮም ምስ ኢትዮጵያ ብፌደራሽን ምሕባር ዝብል እዩ ዝነበረ። ሕሉፍ ሓሊፎም ዓመፅ ቀዳማይ ወያኔ እንትለዓል እውን ኣቦና ወልደአብ ወልደማርያም ንትግራይ ከይድና ንሓገዞም ዝብል ቅዋም ሓዞም ተንቐሳቂሶም ከምዝነበሮም ይዝረበሉ እዩ።**

ህዝቢ ትግራይን ህዝቢ ኤርትራን ሓደ ህዝቢ እዩ እሞ ሓደ ንግበሮ እንተይልና ብኸመይ ዝበለ ስነ-ሓሳብን ሕገ-መንግስታዊ ስርዓትን ኢና ንቲ ህዝቢ ሓደ ንገብሮ ዝብል ካልኣይ ክምለስ ዘለዎ መሰረታዊ ሕቶ እዩ። ንዚ ናይ ህዝብታት ሕብረት ዝወሰኑ ፖለቲካዊ ፣ ኢኮኖሚያዊ ፣ ማሕበራውን ባህላውን ምክንያታት ክህሉ ግድን እዩ። ንዞም ዝተጠቐሱ

ፖለቲካውን ኢኮኖሚያውን ምክንያታት ብተራ ሃገራዊ ስሚዐትን ታህዲድን ክንሃንጾም ኣይንኸእልን። ኣብቶም ቅድም ሓዚ ዝነበሩን ዘለውን ኸብርታት ተጋሩ ተደሪኸና ሓደሽቲ ባህልታት ንምክራኳስን ንቅድሚት ንምስጋምን እንታይ ዓይነት ስነ-ሓሳብን ሕገ-መንግስታዊ ስርዓት ክህልወና ኣለዎ እንተይመለስና እንተኣቲና ሕብረትና ዘላቂ ክኸውን ኣይኸእልን። ንህዝብታት ትግራይ ትግርኛ ፈላልዮም ክገዝኡ ዝደልዩ ሓይልታትን ንኩቡር መንነትና ክውሕጡ ዝገልዩ ዓብለልትን ገበትን ንዝፈጠርዎም ዝንቡዓት ኣረኣእያታትን ሓቢርና ንምክተሉን ንብደሀሉን ስነ-ሓሳባዊ ዕጥቂ የድልዩና። ንሓበራዊ ፅምዶና ዝገንሕ ሕጋዊ ሰነድ ክህልወና ግድነት ይኸውን። እዙይ እውን ክምለስ ኣለዎ። ኣብ ኤርትራ ህዝብታት ዝምርሕሉ ሕገ-መንግስቲ ከምዘይብሎም ይፍለጥ እዩ። እታ ዓዲ ትምረሓሉ ሓሳብ ርእሰ ሙርክሳ ዝብል መትከል ብቲ ሓዚ ዘሎ መንግስቲ ይዝረብ እዩ ብምንታይ ዓይነት ስነ-ሓሳብ ከምዝቃነን ከምዝምእዘንን ብዕሊ ዝተኣወጀ ዝፍለጥ ጉዳይ የልቦን። እዛ ሓዳሽ ኢትዮጵያን ትግራይን ዝምራሓሉ ዲሞክራሲያውን ልምዓታውን ስነ-ሓሳብን መስመርን ምዃኑ ይፍለጥ እዩ። ምሕባር ፅቡቕ እዩ ከመይ ንሓብር ንምንታይ ዕላማ ንሓብር ዝብል ተባራዲ ሕቶ እንተዘይመለስና ፍሉይ ሓሲብና ኣብ ቀረባ ክንኣድር እንኸእለሉ ዕድል ዕፁው ኣይኮነን። ንዙይ ኣብነት ዝኾነና ሓደ ኣብነት ንርእ። ብታሪኽም ሓደ ዝኾኑ ህዝቢ ጀርመን ቅድሚ ብናፖሊ ምውራሮም ተበታቲኖም ብመሳፍንቲ ይግዝኡ ኔሮም። ምብትታኖምን ዱሑር መስፍናዊ ኣገዛዝእ ዝፈጠሮ ድኸመት ንናይ ወፃኢ ጥቕዓት ከምዘዳረጎምን ከምዘቃለጎምን ተረዲኦም ንስንብራቶም ብዝቐርፍ መንገዲ ሓንቲ ብርእሰ ማላዊ ስርዓት ትምራሕ ሃገር መስሪቶም ዓብዪ ዓቕሚ ዘለዎ ሃገር ሃኒጎም። ድሕሪ ካልኣይ ኩናት ዓለም ኣብ ውሽጦም ብዝተፈጠረ ሕመቕን ናይ ስነ-ሓሳብ ፍልልይ ክልተ ሃገራት ኾይኖም ተፈላልዮም ንምንባር ተገዲዶም እዩም። እንደገና እቲ ምፍልላዮም ዝፈጠሮ ፀገም ተረዲኦም ሓደ ንኹን ምስ በሉ እታ ምብራቕ ጀርመን ትበሃል ዝነበረት ሃገር ዝነበራ ስነ-ሓሳብን ኣካይዳ ገዲፋ ናብ ምዕራብ ጀርመን ትምረሓሉ ዝነበረት ስነ-ሓሳብን ኣካይዳን እያ ኣትያ። ሒዛቶ ዝመፀት እንተሃለወ እቲ ቅድሚኡ ተሃኒፁ ዝነበረ ናይ ጀርመን ባህልን ክብርን እዩ። እቲ ኣብ መንጎ ኢትዮጵያን መሬት ሓማሴን ዘሎ ምፍልላይን ምሕባርን ምስ ናይ ጀርመናውያን ዝመሳሰል እዩ። ንሕብረትና ወሳኒ ዝኸውን ኤርትራውያን ፖለቲካዊ ሓይልታት ንዲሞክራሲያውን ልምዓታውን መስመር ክቕበሉ ይግባእ። ብዙሓት ዘተኣናድ ሕገ-መንግስታዊ ስርዓት ዋሕስ ሰላምን ልምዓትን ምዃኑ ክገንዘቡ ይግባእ። ናይ ክልተ ሃገራት ሕብረት ብመንፅር መፃኢን ሓዚ ዘሎ ወለዶን ረብሓ እምበር ብኣንፃር ሑሉፋት ክምዘን የብሉን። እዙይ ኢድካ ምሃብ ጌርካ ክውሰድ ይብሉን። ኤርትራ ጀሚራቶ ዘላ ሻዕብያ ዝቐመሮ ዝተዛበዐ መንነትን ራእይን ክተስተኻኸል ዘለዎ። ብተግባር ዘይዕወትን ንቡዙሓት ኣብ መስገደል ኣእትዩ ንውሑዳት ዝጠቐም መንገዲ ኣልያ ንቲ ተስፋ ኣፍሪካ ኮይኑ ዘሎ ልምዓታዊ መስመር ሓንጎፋይ ኢላ ክትቕበል ይግባእ። ካብቲ ሓዚ ዘለዎ ዓለማዊ ተነፅሎ ዘውፀእ እዙይ ጥራሕ እዩ። ዕላምኡ ዘይፍለጥ ጉዕዞ ናብ ኣፃድፍን ገደልን ከምዘእቱ ህዝብታት ኤርትራ ብተግባር ተማሂሮምሉ ስለዘለው ናብታ ብዙሓት ብሄራትን ሃይማኖታትን ኣኸቢራ ኣብ ትኸኸለኛ ጉዕዞ እትርከብ ሃገሮም ክትኣትው ይግባእ። ትግራዎት ኢኹም ናብ ትግራይ ክትፅንበሩ ይግባእ። ኣብዚ ሓዚ

እዋን ኤርትራውያን አሕዋት ንዚ ጉዳይ አልጊሎም ንኪይዛረብሉ ዓብዪ ፀቕጢ ዝፈጥረሎም ምእንቲ ናፅነት ኤርትራ ዝተኸፈለ ዋጋ ስለዝገዛክሩን ኣብ ቅድሚ ዓይኖም ስለዘሎ እዮም። ንዙይ ምዝካር ትኸክል እዩ እንተኾነ እቶም ስውኣት ንራህዋን ምዕባለን መፃኢ ወለዶ እምበር ንሕሰምን መከራን ኤርትራ ኣይኮነን ተበጅዮም። ሓደራ ስውኣት ተጠሊሙ ሻዕብያ ካብ ኣባኸኖ ዘሎ ኣማራጺ እቲ ዝኸውን ምግባር እዩ። እቲ ክኸውን ዝኸእል እቲ ብሂወት ዘሎ ወለዶ እዩ ከስተኻኸሎ ዝኸእል እምበር ናይ ስውኣት ሓላፍነት ኣይኮነን። ተስፋ ዓድን ህዝብን ኣብቲ ሓዚ ዘሎ ወለዶ እምበር ኣፍቶም ዝሓለፉ ኣይኮነን ንሳቶም እማ ዝኣመገሉን ዝኸእልዎን ጌሮም ሓሊፎም እዮም። ብካሊእ ገፅ እንተሪእናዮ ካብቶም ሓዚ ንናፅነት ኤርትራ ካብ ዝተሰውኡ ጀጋኑ ንፃቕብ ንኸብርን መንነትን ተጋሩ ኢሎም ኣንፃር ቱርኪ፣ድርብሽ፣ጣልያን፣ ግሪይ-መሓመድ፣ዮዲት-ጉዲት ሂዎቶም ገቢሮም መንነትና ሓልዮም ዝሓለፉ ምዑታት ኤርትራውያን ተጋሩ እቶም ዝበዝሑ እዮም።ኩሎም ኣሕዋትና ኣያታትና ስለዝኮኑ ክኸበሩ ይግባእ። ሕድሮም ምስ ኩነታት ኣጠዓዒምካ ንቲ ህዝብን ሃገርን ዝቐዱ ምግባር ናይቲ ሓዚ ብህይወት ዘሎ ሓላፍነት ምጅኑ ክዝንጋፅ የብሉን። ዜሩ ዜሩ ሕድሪ ስውኣት ዝኸበር ብልምዓትን ሃገራዊ ምዕባለን እዩ።

ውሳኔና ንሕበር እንተኾይኑ ምስ ምፍጣር ትግራይ ትግርኛን ምስ ዘይተርፍ ምውዳቕ ሻዕብያን ካልኣት ክምልሱ ዝግበአም ጉዳያት እውን ኣለው። ሓደን መሰረታውን ጉዳይ ምስ ኢትዮጵያ ዝህልዎ ርክብ እዩ። ካልኣይ ምስ ካልኣት ሃገራት ኣዕራብ ዝህሉ ርክብ እዩ። ትግራይ ትግርኛ ብልቢ እንተተቐበልና ምስ ህዝብታት ኢትዮጵያ ዓብዪ ርክብ ከምዘለና ንምቕባል የድሊ። ምስ ሃገራት ኣዕራብ ብሃይማኖት ይኹን ካልኣት ገመዳት ርክብ ከምዘለና ታሪኽ ዝመስከሮ ስለዝኾነ ክካሓድ የብሉን። ምስ በዓል የመን፣ ግብጺ ይኹን እስራኤል ታሪኻዊ ዝምድናን ምትእስሳርን ኣለና እዩ። ትግራይ ብኣማሓራ ክትዕብለል የብላን ምባል ሓደ ቅኑዕ ቅዋም እዩ። ምስ ኣማሓራ ክትራኸብ የብላን ዝብል ካሊእ ጉዳይ እዩ። ንቲ ውህብን ክውንን ዝኾነ ሓቂ ነጂግና ንቶም ህዝብታት ክንፈላልዮም እንተበልና እውን ኣይንፈላልዮምን። **ሃፀይ ዮውሃንስ ንጉስ ናይ ትግራይ ትግርኛ ምንፃሩ እንተተቐበሊልና ደጃት ውቤ ኤርትራ እውን ይግዝእ ምንፃሩ ምቕባል ንምንታይ ዓቕብ ይኾነና። ክሳብ ሓዚ ብዘበነ ውቤ ያ ዝፀመመስ ዝባን ውቤ እናበለ ይነብር ዝብል ምስላ ኣብ ሓማሴን ይምሰል እዩ። ካሊእ ቅዱስ ያሬድ እቲ ፈጣሪና ንምውዳስን ንምልማንን ንጥቀመሉ ዘለና ናይ ሙዚቃ ቃና ዝደረሰ እዩ። ቅዱስ ያሬድ ኣብ ኣኹሱም ተወሊዱ ኣብ ከበሳታት ጎንደር እዩ ተቐቢሩ። እቲ ንመዘከርትኡ ዝተሰርሐ ታዕትን ቤተክርስቲያን ኣብ ኣምሓራ ክልል እዩ ኣሎ። ደብረ-ቢዜን ምስ ኣኹሱም ጥራሕ ዘይኮነስ ደብረ-ቢዜን ምስ ላሊበላ ዓብዪ ታሪኻዊ ዝምድና ኣለዎም። እዙይ ታሪኽና እዩ ንማንም ኣይንህቦን። ገዛእቲ ደርብታት ሸዋን ህዝቢ ኣምሓራን ሓደ ከምዘይኮኑ ኣፀዕዩ ዘይፈልጥ ኤርትራዊ ፅባሕ ሰራዮን ሓማሴንን ሓደ ኣይኮናን ከምዝብል ፍሉጥ እዩ። ተመሊሱ ሓደ ወዲ ኣባት ካሊእ ምፃእተኛ ጌሩ ክፈላሊ እዩ። ክሳብ ሓዚ ዓጋመን ኣኮሎጉዛይን ሓደ ምጅኑ ዘይፈልጡ ዓጋመ እናበሉ ዝፃረፉ ሃላያት ምስማዕ ልሙድ ኣብ ኤርትራ።ኣብ ኤርትራውያን ኣሕዋትና ከምዙይ ዝበለ ከባብያዊ ኣመዳድባን ኣክፋፍላን ሰባት ምህላው**

አሰላልፋታት ብደርብን ብደርባዊ ረብሐን ኣብ ምምዛን ይፅገሙ ከምዘለዉ ዘርኢ እዩ ። እዙይ ኮነ ኢሎም ሻዕብያ ዝፈጠርዎ ደርባዊ ምትሕውዋስ እዩ።

ምስ ሃገራት ኣዕራብ ዘለና ርክብ እውን ብሚዛኑ ክረኦ ኣለዎ። እስልምና ንባህልን ቅርስን ትግራይ ክዕብልል የብሉን እስላማዊ መንግስቲ ኣየድልየናን ዝብል እውን ሓቛ እዩ። እስላማዊ ይኹን ክርስትያናዊ መንግስቲ ንዝተፈላለዩ እምነታት ማዕረ ኣየተኣናግን። ስለዝኾነ ሃይማኖታዊ መንግስቲ ኣየድልየናን። እዙይ ማለት ግን እስልምና ምስ እስልምና ሃይማኖትን ዝኸዱ ኩሎም ባህልታት ፀላእትና እዮም ምባል ካሊእ ሽግር እዩ። ትግራይ እስልምና ኣብቲ ሕዚ ተስፋሕፊሕዎ ዘሎ መሬት ሃገራት ኣዕራብ እግሪ መትከሊ እንትሰእን ትግራይ እያ ፅላልን ፅቁባን ኾይናቶ። እስልምና ኣካል ባህልናን መንነትናን ዝኾነ እስልምና ኣጥፊእና ካሊእ ሓዱሽ መንነት ክንፈጥር ኣይንክእልን። ስለዝኾነ እታ ትፍጠር ሓዳሽ ክልል ትኹን ሃገር ብምርጫ ህዝቢ ዝውሰን ዛዕባ ንግበሮ ንግዚኡ እሞ ምስ ኢትዮጵያን ሃገራት ዓረብን ዘለና ርክብ እንተዘይነገሩ ሓደ ክንኸውን ኣይንክእልን። እንትኾን እንትኾን ምስ ካልኦት ህዝብታት ኢትዮጵያ ዘለና ርክብ ብምንም መንገዲ ክብትኽ የብሉን። ኣብ መዋእል ዓለም ለኻዊ ጥርኑፍነት ምእንተ ፅዳጋን ቁጠባዊ ረብሐን ሓውን መሓዛን ንምፍጣር ላዕልን ታሕትን ኣብ ዝበሃለሉ ዓለም ንምንታይ ኢና ካብ ኣሕዋትናን ጉረባብትናን ንፈላለ። ኣብዙይ እውን ኤርትራውያን ቁርፅ ዝበለ መርገዒ ክወስዱ ይግበኦም። ካብዚ መዐቀኒ እዙይ ተበጊስና ንቶም ሕዚ ዝቀላቐሉ መፍትሕታት ንርኣዮም።

3. ካብ ኤርትራውያን ዝቕልቀሉ ዘለዉ ናይ ምሕባር ኣማራፅታትን ትርጉሞምን

ኣብዚ ቐረብ እዋን ፕሮፌሰር ተስፋዕዮን መድሃንዮ ምስ መርበብ ቴሌቭን ኢትዮጵያ ዝበሃል ኣሜሪካ ዝመደበሩ ቴሌቭ ጣብያ ብኣቆፀቀፅራ ኣውሮፓ ጉንቦት 3/2012 ኣብ ዘካይድዎ ቃለ-መሕተት ኢትዮጵያን ኤርትራን ኮንፌደሬሽን ክምስርታ ኣለወን ዝብል መማረጺ ኣቕሪቦም ኣለው። ፕሮፌሰር እቲ ቅድመ ሕዚ ኣቕሪቦዮ ዝነበርኩ ፌደሬሽን ዝብል ኣማራጺ ሻዕብያ ንታ ሃገር ክትግንፀል ጌርዎ ስለዘሎ ሕዚ እቲ ክኸውን ዝክእል ኮንፌደሬሽን እዩ ኢሎም ኣለው። ፕሮፌሰር ተስፋዕዮን ዘቕረብዎ ኣማራጺ እቲ ታሕተዎይ ብርኪ መማረጺ ዋላ ይኹን ሕማቕ እዩ ዝበሃል ኣይኮነን። ሓደ ብዋጋ እቲ ካሊእ ክህፍትምን ክንብርን ምድላይ እዩ ነውሪ እምበር ነናይ ባዕልና ሃገር ሃሉይና ተኸባቢርካን ተደጋጊፍካን ምንባር እቲ ዝሓሸ እዩ። እዙይ ንምግባር ንባዕሉ ብውሑዱ ተመሳሳሊ ስርዓትን ሕጋዊ መስርሓትን እንተሃልዩካ እዩ። **ይኹን እምበር ቅድመ ሕዚ ኣብ እዋን ፅጥቃዊ ቃልሲ ብረታዊ ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ኣይዕወትን ዝብል ትንበያን ትንተናን ኣቕሪቦም ምንባርም ይዝክር። ከብዙይ ተበጊሶም ካሊእ ኣማራጺ ኣቕሪቦም ኔሮም እዮም ግን ብእዋኑ ወያኔ ተንበርካኽነት ምዃኑ መልሲ ዝሃበሉ እኳ እንተነበረ ትክክለኛ ዘይምንባር ታሪኽ ኣረጋጊፅዎ እዩ። ኣብ ሕዳር 2007 ብኣቆፃፅራ ፈረንጂ ኣብ ዘመሓለፍዎ ናይ ቃል መልእኽቲ ወያኔን ሻዕብያን ትግራይ ትግርኛ ናይ ምምስራት ፅማም ሒዞም ዝሰርሑ ደቂ ሓደ ልቢ እዮም ዝብል ሓሳብ ኣቕሪቦም ምንባርም ናይ ቐረባ እዋን ትውስታ እዩ። እዚ ሓሳብ እዙይ ኣብ ካልኦት ፖለቲካዊ ሓይልታት ኣ/ያ**

ተቆጣልነት ንምርካብ ድዩ ወይስ ወያነን ሻዕብያን ሓደ ስለዝኾኑ ንምንብብቲ ክገድፎ። ብካለእ ወገን ንህዝቢ ኤርትራ ኩሉ ዓይነት መማረጊ ኣይቕረበሉን ወያነ እቲ ናይ ኤርትራ ህዝብ-ውሳኔ/ሪፈረንደም/ ብትኽክል ከይፍፀም ብምግባር ኩሉ ዝኣምነሉ ህዝብ-ውሳኔ ከይኸውን ኣብ ምግባር ግደ ኔርዎ ዝብል ነቐፌታ የቐርቡ ምንባሮ ይፍለጥ እዩ። ናይ ፕሮፌሰር ተስፋዕዮን ሓሳብ ኣይኡን ተቐቢልካ ንመኒኡ ከምትነፅግ ዘሸግር እዩ። ሕዚ ንምታይ እዮም ኮንፈደሬሽን ዝብል ኣማራጺ ጥራሕ ይኹን ዝብሉ? እቲ ካብ ሳላሳታት ጀሚሩ ዝፀንሐን ዘሎን ኣማራፅታት ምዕፋን ኣሊካን ኣወጊድካን ኩሉ ኣማራጺ ይቅረበሉ ዘይብሉ? ህዝቢ ኤርትራ ካብ ኢትዮጵያ እንትግንፀል እንተሎ ዝሓሸ ተስፋን ባህግን ሕዙዝ ዝያዳ ንምምዕባል ንምርባሕን እዩ። እዙይ ኣብ ዘይኾነሉ እዋን ኩሎም ኣማራፅታት ክቀርብሉ ይግባእ። ህዝቢ ኤርትራ ንበይኑ ተገንዲሉ ብኣውሮፓውያን ምግባእን ካልኣይ ዜጋ ኮይንካ ምንባር ውፅኢቱ ብተግባር ሪእዎ እዩ። ናይ ገዛእቲ ደርብታት ኣምሓራ ዕንደራን ፍፁም ሓድነትን ብተግባር ዝፈጠረሉ በሰላን ስንብራትን ሪኡ ፈንጌንዎ እዩ። ብወዲ ዓድኻ ዝብኡ ካብቲ ካሊእ ዝብኡ ክብእስ እንተዘይኾይኑ ከምዘየሕይሽ ፈትዩ ክሳብ ዝፀልእን ከምህዝቢ መጠን ዓዱ ክሳብ ዝለቅቅ ኣንገላቲዕዎ እዩ። እቲ ዘይጀመርን ዘይተዓደሎን ምስ ኣሕዋቱ ተጋሩ ጠንካራ ብሄር መስሪቱ ኣብ ሓዳሽን ዲሞክራሲያዊት ኢትዮጵያ ምንባር እዩ። እዚ መንገድን ዕድልን ከምዘሎ ፕሮፌሰር ንህዝቢ ኤርትራ ክፀውዮ ጥራሕ ዘይኮነ ንክቐበሎ ክቃለሱ ይግባእ ጌሩ። ፕሮፌሰር ኣብዚ ሓዳሽ ምዕራፍ ኢዶም እንተዝሓውሱ ዝበለፀ ይመስለኒ። ሓሳብ ምእንተ ተግባር ክመርሕ እንተቐረብኩዮ እዩ ዝበለፀ ዝኸውን እምበር ኢሊ ነበርኩ ንምባል እንተዘይኸውን ዝበለፀ ኮይኑ ይረኣዩ። ግን ኮምኡ እናኾነ መጊኡ እዩ። ኣብ ወጀራት ሓደ ምስላ ኣሎ ኣርሆ መን ኣግነያ? ግመል ካብ ኣግነያስ እንኳዕ ኣግነያ ይበሃል። እዞም ፕሮፌሰር ሓደሻብ ንትምክሕተኛታትን ሻዕብያን ዘተዓርቑ መንገዲ ንምእላሽ ካሊእ ግዜ ንወያነን ሻዕብያን ወቐዕኻ ብኣቋራጭ ኣብ ኤርትራ ስልጣን ንምርካብ ሃሰው ክብሉ ዕድሚኦም በልዩ። እታ መንገዲ ሕምስምስ ባዕሎም ደልዮም ካብ ረኽቡዎ ንኩሉ ዘይኮንካ ምትራፍ እንኳዕ ረኽቡዎ ካብ ምባል እንታይ ክንብል ንክእል። ንፕሮፌሰር ክብሎም ዝደሊ ኣብ ፖለቲካዊ ፀወታ ንሓደ እተኣምነሉ ሓሳብን ኣረኣእያን ብቐጻልነት እናማዕበልካን እናተዓፀፀካ ካብ ምኻድ ወፃኢ ዓውትን ክብርን ኣይርከብን። ካብ ንክብርን ኢሊ ነበርኩን ወጊእኻ ኢድካ ሓዊስካ ምቅላስ ወፃኢ ሕ/ሰባዊ ለውጢ ኣይርከብን ኣይመፅእን። ኣብ ኤርትራ ባዕልኻ ትገብሮ ክትሰወኣሉ እትክእል ትክክለኛ እዩ ትብሎ ሓሳብ ሕዝባዊ ምቅላስ ተሳኢኑ ከምዘሎ ፈሊጥካ ንዚ ክፍተት ምድፋን ዝበለፀ ይኸውን።

ብካለእ ወገን ሓደ ኣይተ ተስፋዕዮን ዝበሃል ሓውና /ካብ ፕሮፌሰር ተስፋዕዮን ወፃኢ/ ኣብ ለንደን ኾይኑ ብምስልን ድምፅን ብዝተደገፈ መልእኽቲ ሕብረት ትግራይ ትግርኛ ኣገዳሲ ምዃኑ ይፀውዕ ኣሎ። ይኹን እምበር ትግራይ ምባል ገዲፉ ብሄር ትግርኛ ዝብል ናይ ሻዕብያ ቋንቋ ይጥቀም ኣሎ። ቅድሚ ኩሉ ትግርኛ ዝበሃል ብሄር ኣብዚ ዓለም የለን። እታ ጥንታዊ ታሪኽ ዘለዎ ብሄር ትግራይ እያ ትበሃል። ትግርኛ ናይ ትግራይን ተጋሩን ቋንቋ መፀውዒ ሽም ዳኣምበር ናይቲ ብሄር መፀውዒ ኣይኮነን። ብቐልስ ያ ወዲ መን ኢኻ እንተበልዎ ኣኮይ ፈረስ በለ ከምዝበሃል ንቲ ብሄር ገዲፍካ ንቲ ቋንቋ ምዕዋዕ

እንታይ አምፀኦ? እዙይ ክቕበል ኣይከኣልን ክቕበል ኣለዎ በሃላይ እየ። ካሊእ ተስፋ-ፅዮን ብድምፅን ምስልን ኣብ ዘመሓለፎ ዘሎ መልእኽቲ ሕብረት ትግራይ ትግርኛ ምፅወ-ፀው ኣውንታዊ ጅማሮ እየ። ኣብ ኢትዮጵያ ዘሎ መሬት ትግራይ ንኤርተራውያን መሬቶም እየ ተጋሩ ስለዝኾኑ ዝበሎ እውን ሓቂ እየ። ኩሉ መሬት ሓማሴንን ወደባት ዓሰብን ምፅዋፅን ተፈጥራዊ ሃፍቲ ተጋሩ እየን ዝበሎ እውን ትኽክል እየ። እቲ ፀገም ኾይኑ ዘሎ ኣብታ ብሄረ ትግራይ እትበሃል ዓዲ ማዕረ ከምቲ ትግራዊ ንቶም ካልኦት ብሄረ-ሰባት መሰል ከምዘለዎምን ክህልዎም ከምዝግባእን ኣይቕበልን ምባሉ እየ። ንቲ ሓደ ብሄረ-ሰብ ሓላዊ ጤል ንቲ ካሊእ ሓላዊ ግመል እናበልካ ምንኣስ ፖለቲካዊ ብስለትን ሰብኣውነትን ዝጎደሎ ኣጠማምታን ምልክታን እየ። ኣብ ሞንጎ ሓላዊ ክፍትን ሓላዊ ጤልን ዘሎ ኣፈላላይ ግልፂ እኳ እንተዘይገበሮ ህዝቢ ከምህዝቢ ምንኣስ ፀረ-ህዝቢ እየ። ህዝቢ ከምህዝቢ ከምፀላኢ ጌርካ ምውሳድ ብውድዓውነቲ ካሊእ ትምክሕቲ ወይ ኣብ ፀገም ዝውለድ ፋሽሽቲ ዘስጉሞ ሓሳብ እምበር ዲሞክራሲያዊት ሃገር ክሃንፅ ዝቃለስ ሓይሊ ዘበግሶ ሓሳብ ክኸውን ኣይኽእልን። ካልኣይ እቲ ክምስረት ዝሓስቦ ዘሎ መንግስቲ ትግራይ እቲ ናይ ቀደም ናይ ኦሪት ሃይማኖት ዝኸተል ኮይኑ ኣንፃር ኣስላማይ ክኸውን ከምዘለዎ የቕምጥ። ንዚ ሓሳብ ንምርጓድ ከም ኣብነትን ሞዴልን ዝፀርሓ ሃገር እስራኤል እያ። እስራኤል ኣፈላለያት ብዲሞክራሲያዊ መንገዲ ኣተኣናጊድካ ኣብ ምውሳድ ንፃና ኣብነት ክትኾነና ኣይትኽእልን። ኣብ ሞንጎ ኣብ ውሽጢ እስራኤል ዘለው ኣስላምን ኣይሁን ዘለዎም ዝፀንሐን ዘሎን ታሪኽ ምሰ ናትና ታሪኽ ዘራኽብ ስለዘይብሉ። ተስፋ-ፅዮን ንዚ ሓሳብ ንኸበጋግስ ከም መልዕኢ ዝወስዶ ቀቢላዊ ሕ/ሰብ ዲሞክራሲ ክትግብር ኣይኽእልን ዝብል እየ። ቀቢላዊ ሕ/ሰብ ዲሞክራሲ ክትግብር ኣይኽእልን ዝብል ሳይነሳዊ ሓቂ እየ። ይኹን እምበር ንቲ ቀቢላዊ ምትእስሳርን ኣተሓሳስባን ዝፈጠረ ወድዓዊ መሰረት ክቕየር ምቅላስ እናተክኣለ ኣይኽእልዎን ኢልካ ንዘለኣለም ከምዘይኽእልዎ ምግባር ፍትሓዊ ኣይኸውንን። ስለዝኾነ ኣይተ ተስፋ-ፅዮን እቲ እትምነዮ ዘለኻ ሕብረት ተጋሩ ጋህዲ ክኸውን ንንኡሳን ብሄረ ሰባትን ንካልኦት ህዝብታትን ኣክብር ክበሎ ይደሊ። ነቲ ንስኻ እትሓስቦ ዘለኻ ሓሳብ ሒዛ እትፍጠር ዓዲ ካብታ ሻዕብያ ዝመርሓ ዘሎ ኤርትራ ንላዕሊ ተናኻሲትን ነገር ፋሕግሪትን ካብ ምኃን ሓሊፋ ዲሞክራሲያዊት ዓዲ ኣክትኸውንን። ሻዕብያ ኣድማሳውነት ስለዝኸተል ኣይኮነን ንኤርትራ ዘጥፈኣ ዘሎ። ብሄራውነት ዘይብሉ ኣህጉራውነት ክህልዎ ፍፁም ዘይሕሰብ እየ። ንህዝቢ ኩናማ ኸ እንታይ ጠቂምዎ እየ ሻዕብያ? ሻዕብያ ፈልዩ ዝጠቐሞ ህዝቢ የለን ንግዕሉ ዝነብርን ዝጠቐምን ፉጡር እየ።

ኣብ ፕሮፌሰር ተስፋ-ፅዮንን ኣይተ ተስፋ-ፅዮን ካሊእ ዝተገዘብክዎ ነገር እንተሃለወ ክልቲኦም ውድባት ሻዕብያን ወያነን ዳርጋ ሓደን ንህዝቢ ትግራይ ትግርኛ ዘይጠቕሙ ጌርካ ምቕራብ የንፀባርቑ ኣለዉ። ሻዕብያን ወያነን ክልቲኦም ኣንፃር ደርግ ይቃለሱ ምንግብርምን ስልታዊ ግንባር እናፈጠሩ ኣንፃር ደርግ ሓበራዊ ውግኣትን ምድግጋፍን ምክያዶም የመሳስሎም እየ። ካብዙይ ወፃኢ ኣብ ዕላማን እስትራቴጅን ክልቲኦም ውድባት ፣ ኣብ ህዝቢ ዝነበሮም እምነት፣ ውሽጢ ዲሞክራሲ ናይ ውድብ ኣብ ምሕላውን እንታይ ዘራኽብ ኔርዎም ኢልካ ምፍታሽ ኣገዳሲ እየ። ወያነ ሕቶ ዲሞክራሲን ህዝባዊ

ስልጣንን ናይ ህዝብታት ኢትዮጵያ ስልጣንን ምዃኑ፤ ብጭቡጥ ተግባር ረብሐ ህዝብታት ክውዕል ኣብቲ ቃልሲ ይኹን ድሕሪ ውድቀት ደርጊ ባይቶታት እናመሰረተ እቲ ገባር ዲሞክራሲ ክለማመድ፤ ዝነበርዎ ድሑር ባህልታት እናተቐለሰ ንቕሓቱ ሓፍ ክብል፤ ኣብ ኣድያቡ ዘሎ ዝብእን ኣብ ጎንደር ዘሎ ዝብእን ሓደ ከምዝኾኑ ክርዳእ እናምሀረ ፖለቲካዊ ብቕዓት ህዝቢ ትግራይ ክግውድን ሱር ክሰድድን ዝገበረ ውድብ እዩ። ሻዕብያ ህዝቢ ባዕሉ ንባዕሉ ከመሓደር ይትረፍ ሓደ ጀማሂር ወይ ክፍሊ ህዝቢ ሻዕብያ ካብ ላዕሊ ዝወረድትሉ ዕሑፍ ካብ ምንባብን ዓወት ንሓፋሽ ካብ ትብል ሓንቲ ጭርሖን ወፃኢ ወሲኹ ወይ ቐኒሱ እንተተዛሪቡ ብቀጥታ ናብ ሓለዋ ሳወራ እዩ ዝለኣኽ ዝነበረ። ኣብቲ ህዝቢ ዝነበረ ከባቢያዊ ኣረኣእያ ክቐርፍ ዘይከኣለ ወታደራዊ ትካል ወርከዓ ፖለቲካዊ ስብእና ዘይነበሮ ተራ ሃገራዊ ውድብ እዩ። ስልጣን ምስ ሓዘ እውን ሻዕብያ ንቲ ሃገር ከመይ ከምዝወስዳ ንፁር ኣፍልጦ ኣይነበሮ። ብተግባር ድማ ብቶም ውልቀ ሰባትን እቲ ጉጅለን እናተመርሐት ኩለመዳይ ጉዕዞ እታ ሃገር ከምሽንቲ ግመል ንድሕሪት ኮይኑ ይርከብ። ናይ ውድብ ሓደ መዐቀኒ ዕላምኡ እዩ ካልኣይ ተግባሩ እዩ በዚ ረቋሒ እዙይ ሻዕብያ ምስ ወያነ ከመይ ኢሉ ሓደ ይኸውን ብምንታይ መዐቀኒ ይራኽቡ?

ካልእ ሻዕብያ ንህዝቢ ኤርትራ ገዲፉ ንጐቦታት ሳሕል ዝያዳ ዝኣምን እቲ ቃልሲ ህዝባዊ ቃልሲ ምዃኑ ረሲዑ ናይ ክልተ ወታደራዊ ሓይልታት ግጥም ጌሩ እዩ ንቲ ቃልሲ መሪሖ። ወያነ እቲ ህዝቢ ቀንዲ በዓል ዋና እቲ ቃልሲ ብምግባር ኣብ ፀገም ይኹን ኣብ ዕቡቕ ኣብ ውሽጢ ህዝቢ እዩ ዝነበር ዝነበረ። ሻዕብያ ካብ ደርግ ንዓቕብ ኣብ ኤርትራ ንኤርትራውያን ብዘይድልየቶም ካብ መርዓን ቤት-ምሕፃን እንተይተረፈ መንእሰይ ገፊፉ ዘስልፍ ዝነበረ ፀረ-ዲሞክራሲ ውድብ እዩ። **ኣብ ሳሕል ኮይኑ ተጋዳላይ ሻዕብያ መርዓ እንዳቦይ ተስፋይ ዘይቀዳዊተይ ካብ እነይ ካብ ኣቦይ ፈላላይተይ እናበለ እናቆዘመ ዝውዕል ዝነበረ ኣዲኡ ትቐፀሮ።** ወያነ ኣብ ዕድመ ልክዑ ኣይገፈፈን ጥራሕ ዘይኮነስ ንስኻትኩም ሰገናት ኢኹም፤ ንስኻትኩም ዓበይቲ ኢኹም፤ ንስኻትክን ዝወለድክን ደቂ- ኣንስትዮ ኢኹን ኣብ ዓዲ ኾይንኩም ተቐለሱ እናበለ ዝመልስ ዝነበረ እዩ። ኣብ ውሽጢ ዲሞክራሲ ክልቲኦም ውድባት እንተሪእና ኣፈላላዩም ሰማይን ምድርን እዩ። ኣብ ከይዲ ቃልሲ ውሽጣዊ ጐንጊታትን ኣፈላላይን ከጋጥም ባህርያዊ እዩ። ሻዕብያ ኣብ ውሽጡ ንዘጋጠሞ ኣፈላላይ **መንካዕ ሓምሻይ መስርዕ** ብዝብል ቅፅልን ወፍሪን ንተጋደልቲ ኣብ ምእሳርን ኣብ ምቕንፃልን እምበር በቲ ዝተፈጠረ ኣፈላላይን ጎንፅን ናብ ሓፋሽ ተጋዳላይ ኣውራዳ ምንቅስቓስ ብምውላዕ ንቕሓት ተጋደላይ ሓፍ ክብል ምንም ኣይሰርሐን። ህወሓት ኣብ ውሽጣ ንዘጋጠማ ዝነበረ ሕንፍሽፍሽ ብሰፊሕ ናይ ተጋዳላይ ተሳትፎን ብዲሞክራሲያዊ ኣገባብ ነገራት ትፈትሕ ኔራ። ውድብ ህወሓት መሰራቲ ጉባኤ ሓዊሱ ኣርባዕተ ዓበይቲ ጉባኤን ብዓሰርተታት ዝቐፀሩ ዋዕላታት /ኮንፈረሳት/ ኣብ ውሽጢ 17 ዓመታት ኣካይዳ። ህዝባዊ ግንባር እንትዘይተጋግዖ ክልተ ወይ ሓንቲ እዩ ጉባኤ ኣካይዱ። ኣብ ማይ ሓባር ዝነበሩ ጉድኣት ኩናት ተጋደልቲ ሻዕብያ ዝተፈላለዩ ሕቶታት እንተልዕሉ ኣብ ዓዲ ግራት ዝነበሩ ጉድኣት ኩናት ህወሓት ሕቶታት ኣልዒሎም ኔሮም። ወያነ ንቶም ድሕሪ ስውኣትና ዝለዓለ ክብሪ ዝወሃቦም ጉድኣት ዘልዕልዎ ወድዓዊ ሕቶ መሊሱ ንቲ ብርሑቕ ዝምለስ ኣረዲኡ መዕለቢ እንትገብረሉ ሻዕብያ ጥይት እዩ

አዝኒብሎም። ዘየድልን ዘይግቡእን ኹናት ኢትዮጵያን ኤርትራን ብምክያዱ ኣብ ውኽጢ ክልቲኦም ውድባት ዘጋጠመ ኣፈላላይ ኣብ ክልቲኦም ውድባት ከመይ ከምዝተፈትሐ ኩለና ንፈልጦ እዩ። **ሻዕብያ ንቶም ሕቶ ዘልዐሉ** ብምእሳርን ካልእ ህዝቢ እውን ክርዕድ እዩ ጌሩ። ህወሓት ኣፈላላይ ናብ ታሕተዎት ካድረታትን ህዝብን ኣቕሪባ እቲ ኣፈላላይ ህዝቢ ዝደገፎ ኣማራጺ እያ ወሲዳ።

እዞም ክልተ ውድባት ብትውልዶም ንህዝቢ ትግራይ ትግርኛ ዝወክሉ እዮም። ብዕላምኦም ግን ክልቲኦም ትግራዊይ ትግርኛ ኣይውኩሉን። ብጭቡጥ ህዝቢ ከም ህዝቢ ክፀንት ዝገብር ዘሎ ሻዕብያ እዩ። ትግርኛ ተዛራቢ ጥራሕ ዘይኮነስ ኩሎም ህዝብታት ትግራይ ትግርኛ ኣብዛ ዓለም ትሕቲ ሰብ ኮይኖም ክረአዩን ክነብሩን እዩ ጌሩ። ህወሓት ግን ጥንታዊ መንነትን ክብርን ተጋሩ ብሓዱሽን ዲሞክራሲያዊ መልክዕ ክጥፋዕ እናገበረ ይርከብ። ህወሓትን ሻዕብያን ሓደ ኮይኖም ኣይፈልጡን ሓደ እውን ክኾኑ ኣይክእሉን። ኣብቲ ዝተኻየደ ቃልሲ ክልቲኦም ውድባት ምድግጋፎም ንዓወት እቲ ቃልሲ ኣወንታዊ ተራ ኔርዎ እዩ። **ሻዕብያ ንወያነ ኣብ መጀመሪያ ቀለል ዕጥቂ ብምሃብን ብምዕላምን ዓብዪ ኣስዋፀኦ ጌሩ እዩ። ኣብ ፖለቲካዊ ቻልሲ ድማ ሻዕብያ ተሪፋ ንክኸይድ ኣብ ምግባር ህወሓት ንሻዕብያ ዝደገፎ መተካእታ ዮብሉን።** ብውሽጣ ውሽጢ ምስ ደርጊ ምድርዳርን ዕርቅን እንትጅምር እናቃለዐ ፣ ደርጊ ኩሉ ሓይሉ ጠርኒፉ ክውሕጦ እንትብል ኣብ ጎኒ እናተሰለፈ ሻዕብያ ክጥንክር ታሪኽ ዘይርስዎ ተራ ተፃዊቱ እዩ ህወሓት። ንመስል ርእሰ ወሳኒ ህዝቢ ኤርትራ ክኸበር ብስነ-ሓሳብ ደረጃ ዝለዓለ ግጥም ዘካየደ ህወሓት እዩ። ሻዕብያ እንትፅግሞን ናይ ሓሳብ ክርክር እንትሕይሎን ትም ዝበልና ትም ክንብል ስለዝደለና ካብ ምባል ሓሊፉ በሊሕ ፖለቲካዊ ቃልሲ ኣንፃር ትምክሕትታት ኢትዮጵያውያን ተንበርክኹቲ ኤርትራውያን ኣይተቻለሰን። ስለዚ ክብርታት ትግራይ ትግርኛ ዝወነን ንክልቲኦም ህዝብታት ረብሓን መሰልን ዝተቻለሰ ውድብ ሻዕብያ ዘይኮነስ ህወሓት ዝብል እምነት እዩ ዘለኒ። ብሩሱን ሃገራዊ ስምዒት እናተመርሑ ኩለ-መነኦን ኩለ-እንትነኦምን ንሻዕብያ ሂደም ዝተቻለሱ ኣሕዋትና ካብ ህዝብን ፈጣርን ንላዕሊ ከምዝአዘንዎ ይፍለጥ እዩ። እቲ ውድብ ኮነ ኢሉ ዝበረኸ ንቕሓት ከይሕዙ ብምግባር ብሓንቲ ናፅነት ትብል ቴማ ዓስኪርዎም ስለዝፀንሐ ንዚ ሓቂ ክቅበሉ ክኹብደም ከምዝኸእል ይግምት እዩ እቲ ክውንነት ግን ንሱ እዩ። እቲ ድሕሪ ውድቀት ደርጊ ኣብ ሞንጎ ክልቲኦም ውድባት ኮለል ኢሉ ዝተርአየ ኣፈላላይ መንቀሊኡ እዙይ ምዃኑ ምርዳእ ኣገዳሲ እዩ።

ብኣጠቓላሊ ህዝቢ ትግራይ ሓደ ክኸውን እታ ብተንኮልን ሸርሕን መንግስቲ ጣልያንን ምኒልክን ብተንበርካኹነት መሳፍንቲ ተጋሩን ዝተፈጠረት ኤርትራ ስርወ-መቐላ ክትፈልጥ ኣለዎ። ሻዕብያ ገንዲሉ ብምውሳድ ገዛኢ ደርቢ እዛ ሓዳሽ ሃገር ክኸውን ንኤርትራውያን ኣሕዋትና ኣታሊሉ ክትግንፀል ዝገበራ ሃገረ ኤርትራ ትግራይይቲ ምዃና ክትቕበል ኣለዎ። ኤርትራውያን በይኖም ምዃን ይኸእሉ እዮም መሰሎም ምዃኑ እውን ይኣምን እዩ፤ ግን ክንዲ ዝጠዓመ እንተጠዓሞም ካብ ምስ ኣሕዋትካ ኣብ ሰፊሽ መኣዲ ምብላዕ ንዓቕብ ዝበልፅ ራህዋ ኣይረኽቡን። ንሓቶም መቸይዎም ኣብ ኢትዮጵያ

ዝነብር ሓዎም እንተተፀገሙ ደስ አይብሎምን። ከምቲ ሐዘ ኤርትራውያን አሕዋትና መሰል ብምስኣኖም አብ ኢትዮጵያ ዘሎ ሓዎም ዝናደዶ ዘሎ ንሳቶም እውን ንሕና እንተዘይመቹይና ካብ ምንዳዶም ዓዲ አይውዕሉን። ኤርትራ እቲ ናይ ገዛእቲ ኦርትዶጳስ ሽምን ዘየለ መንነትን ገዲፉ ናብ ልዕሊ ሰለስተ ሸሕ ዓመታት ዝሃነፀቶ መንነታ ክትምልስ አለዎ። እዙይ ንምግባር እቲ ዝሓሸ መንገዲ እንታይ እዩ ዝብል ውሳኔ ብስፊሕ ዲሞክራሲ ሃዋህው ንህዝቢ ኤርትራ ዝውስኖ ኾይኑ ምኽርና ግን ብሓደ ንኹን እዩ። ኩናማ ይኹን ሳሆ ተጋሩ እዩም። አብ መንገዱ እዚአቶም ዘሎ ናይ ባህሊ አፈላላይ አካል ብዙነትና እዩ። አብ መንገዱ ባህልታት ይኹን ዝምድናታት ዘሎ ሕማቕን ፅቡቕን ኩሉ ናትና እዩ። ንቲ ፅቡቕ ሒዝና ንቲ ሕማቕ ምስትኸኸል ታሪኻዊ ሓላፍነትና እዩ። **ትግራይ ምስ አምሓሩ ይኹን ምስ አስላም ርክብ የብላን ኢልካ ፍሉይ ደሴት ምፍጣር ካልእ ዝተጋዢ መንገዲ ምኽታል እዩ።** ታሪኽ ተማሃሪ ስለዘይኾንኩ ታሪኽ እነተፈገገ ወር እንተረዊሐ አይቱሐዘለይ አብ ዘመነ ወራር ግራኝ መሓመድ ይኹን አብ ወራር ዮዲት-ጉዲት ናይ አኹሱም ፅዮን ታቦት ናብ ቃላይ ጣና ኸይዱ ተሓቢኡ ከምዝነበረ አብ ታሪኽ ተኸቲቡ ዘሎ ሓቂ እዩ። ንዙይ ኤርትራውያን አሕዋት ክርስቶስ የብሎምን። እቲ ንጉስና ኢልና ንቅበሎ ዘለና ሃፀይ ዮውሃን ራብዓይ ናይ ትግራይ ትግርኛ ንጉስ ጥራሕ አይነበረን ንታ ሻቡ ዝነበረት ኢትዮጵያ ንጉሳ ምጳኑ ክንቅበል አለና። አብ ጥንታዊት ኢትዮጵያ ምቅናዕን ሓዳሽ ኢትዮጵያ ንምምስራትን ንምህናዕን ሐዘ ዘለና አበርክቶ ንበልል ክንገድፎን ክንኸሕዶን አይግባእን። ብውሑዱ ኩሉ እቲ አምሓራይ ዝበሃል ህዝቢ አብ ትሕቲ ሃፀይ ዮውሃንስ ይመሓደር ኔሩ እዩ። እቲ ትግርኛ ዝሃረብን ዘይሃረብን ሓቢሩ ትግራይ ትግርኛ ክትውድብ ምግባር ንትምክሕተኛታትን ንባንዳታትን አፎም ዘትሕዝ ከምዝኸውን ግን ጥርጥር የብሉን።

ብአቆፀቀፅራ ኢትዮጵያ አብ ሰላሳታትን ፈልዮም ንቲ አብ ትግራይ ዝነበር ትግራዊ፤ አብ ሓምሳታት ንቲ አብ ኤርትራ ዝርከብ ትግራዊ ነፃሂሎም ትምክሕተኛታት ክወቐዑና ዝኸአሉ ዘይምሕባርና እዩ።አብ ፖለቲካ ቀዋሚ ፀላኢ ወይ ፈታዊ ዝበሃል የለን። ጀርመን ምስእታ ቐደም ዝወረረታ ፈረንሳይ ኮይና አውሮፓ ሕብረት ክጥንክር ኢድን በይዛ ኢድን ኮይነን ይሰርሓ አለዎ። ሻዕብያ ስልጣኑ ከይሕደግ ምስቶም መሰል ርእሱ-ውሳኔ ህዝቢ ኤርትራ ዘይእምኑ ትምክሕተኛታት ግዚያዊ ግንባር ፈጠሩ ይረባረቡ አሎ። ትምክሕተኛታት ንቲ አሓ ናይ ሰራየ ዝኸርማሉ ዝነበራ መሬት ወልቃይት ናትና እዩ ይብሉ አለው ፅባሕ ቀይሕ ባሕሪ ናትና ከምዝብሉ ክሰሓት የብሉን። ሻዕብያ ምውዳቕ አይተርፎን ካብ ሐዘ ጀሚሮም ኤርትራውያን አሕዋት ዘዋፀኡም ክሓስቡ ይግባእ። ኩሉ መሰልን ረብሓን ክሳብ ዝተረጋገፀ መን ከምሕብረትን ሓቢርካ ምንባርን። አብ ኢትዮጵያ ዘለዉ ዲሞክራሲያውያን ሓይልታት ብፍላይ ህወሓት ንዘላቂ ሕብረትና ንምምፃእ ዝሕግዙ ሓደሽቲ እስትራቴጅታትን ፖሊስታትን ሓንጊፃ ዘይሕለል ቃልሲ ክትገር አለዎ። ንረብሓ ተጋሩ ኢሎም አብ ሳሕል አብ ሓደ ጉድጓድ ተቐብሮም እዮም አሕዋትና። ንብሄራዊ መንነት ኢሎም አብ ሸረ መስዋእቲ ከፈሎም እዮም አያታትና። ኩሎም ተጋሩ እዮም ኢሎም ኤርትራዊ እዩ ኢትዮጵያዊ እዩ እንተይበሉ ብሄራዊ ሃርበኝነት አብ ክልቲኦም

ውድባት ተሰሊፎም ተሰዊኦም እዩም ኣሕዋትና። ሕድሮም ተቐቢልና ንዘላቂ ሕብረት ክንሰርሕ ታሪኽ ዝግደለና መሰልናን ጉቡእናን እዩ።

ኩሉ ንክሰምዖ ደስ ዝበለካ ወግዒ ዘላቂ ረብሓ ህዝብታት ትግራይ ትግርኛ ኣይረጋግፅን። ዝሰማዕነዮ ጥዑም ዘረባ ዝትግበር እንተዝኸውን ኔሩ ሻዕብያ ኣብ ንሕናን ዕላማን ዝብል ዕሑፍ ዝተዛረቦን ዝተመነዮን ኣብ ዓለም ዘሎ ኩሉ ዕቡቕ ንኤርትራ ክትግበረላ ይግባእ ኔሩ። ኤርትራ ናይ ኣፍሪካ ሲንጋቦር ክትኸውን እያ ዝብል ጭርሖን ትምኒትን ማይ ንማይ ኣይምተፈን። እቲ ንግዚኡ ዒር ዝብል ንሓዋሩ ዝምዕር ተጋሩ ንሕበር ዝብል ቃል እቲ ዝበለፀ ኣማራጺ ስለዝኾነ ተቐቢልና ንውሓጦ። እቲ ዝበለፀ ንሓዋሩ እናመቀረ ዝነብር ንሱ እዩ። እዚ እንኡ ያ ገዲፉስ ሓትንኡ ይናፍቅ ዝበሃል ኣካይዳ ንግደፎ። መፃኢ ሃላዋትናን ምዕባለናን ኣብ ሕብረትና ዝድረኽ ምዃኑ ንደቂቃ እውን ክንዘናጋዕ የብልናን። እቲ ሐዚ ዘሎ ኣይኸናት ኣይሰላም ቅድሚ ኩሉ ዝሓሰየና ዘሎ ንትግራይን ኤርትራን እዩ። ኣጎል ኒሕ ንኩላትና ከድክየና እዩ። እቲ ጉድኣት ናይ መን ይፃቢ ናይ መን ይንእስ ምዕባባብ ገዲፍና እቲ ዝበልፅ ንግበር። እንተሓቢርና መን ዝግበየ ይጥቀም መን ዝነኣስ ይረብሕ ምግባጥ ገዲፍና ሓቢና ንረባሕ። ሕብረት ንዘላቂ ሓርነት!